

NIKOLA ŠIPUŠ

Zagreb

SKUPNI NALAZ RIMSKIH BRONČANIH NOVACA IZ
SREDINE IV. STOLJEĆA NAĐEN U SISKU GODINE 1985.

UDK 904:737.111(497.13) »3«

Izvorni znanstveni rad

Autor obrađuje ostavu od 94 sitnih brončanih novčića nađenih u Kupi uz pilote koje je otkrio niski vodostaj ljeta god. 1985. Riječ je o sadržaju kese izgubljene početkom 358. g. n.e. Najzastupljeniji je novac iz same siscijanske kovnice (75%), a ostali potječu iz kovnica u Arelate, Rimu, Akvileji, Sirmiju, Tesaloniki, Herakleji, Nikomediji, Kiziku i Aleksandriji.

Godine, 1985. bilo je ljeto izrazito sušno, pa je vodostaj rijeke Kupe bio jako nizak. Zbog toga se riječni pijesak vadio na neuobičajenim mjestima. Prilikom kopanja pijeska na desnoj obali Kupe u gradu Sisku, na obali Pogorelac, na mjestu poznatom pod imenom »piloti«¹ nasuprot zgradi Mali Kaptol, iskopana je nakupina rimskih brončanih novaca u obliku grumena, po opisu nalaznika »u jednoj lopati pijeska«. Nakupinu je činilo 94 komada sitnih brončanih novčića. Nisu nađeni nikakvi ulomci keramike koji bi upućivali da je novac bio pohranjen u posudi, već samo komadići trule krpičaste materije, nalik na istrulu kožu. Ta masa nije sačuvana.

Pregledom materijala ustanovljeno je da je većina novca odlično očuvana, velik broj primjeraka zadržao je crvenkasti metalni bakreni sjaj. Dio novaca lakše je korodiran, u pravilu samo s jedne strane, što ukazuje da se je radilo o nakupini međusobno priljubljenih novaca, najvjerojatnije o sadržaju kese, koja je pala u rijeku Kupu. Kožnata je kesa prvobitno zaštićivala novce od štetnih vanjskih utjecaja. S vremenom se je oko kese nataložio riječni mulj, koji je kasnije kada je koža kese istrunula, pružao zaštitu. Korozija je djelomično nagrizla samo novce na površini nakupine, dok su primjerci u sredini ostali očuvani.

Novci su očišćeni, fotografirani, izmjereni i svrstani po RIC-u². Nalaz čine novci triju vladara: Konstansa (2 primjerka), Konstancija Gala (12 primjeraka) te Konstancija II (80 primjeraka). Svi primjerci imaju isti natpis na reversu: FEL TEMP REPARATIO. Dva primjerka su tipa

¹ U blizini mjesta nalaza kese izvršena su u jesen 1985 arheološka iskopavanja. Iskopavanja su vršili Gradski muzej iz Siska i Arheološki institut Filozofskog fakulteta

iz Zagreba.

² J.P.C. Kent, *The Roman Imperial Coinage*, Vol 8, London 1981 (RIC)

»feniks na lomači«, dok su preostala 92 primjerka tipa »pali konjanik«. Novci su iskovani čak u 10 kovnica. Za 6 primjeraka nije moguće ustanoviti u kojoj su kovnici kovani, jer im je nečitljiv odsječak reversa. **Tabela 1.** prikazuje materijal svrstan po vladarima i kovnicama.

Kovnica	Ukupno	%	Constans	Constantius " Gallus	Constantius II
<i>Arelate</i>	1	1,06	—	—	1
<i>Roma</i>	4	4,25	—	1	3
<i>Aquileia</i>	3	3,19	-	2	1
<i>Siscia</i>	71	75,53	2	6	63
<i>Sirmium</i>	3	3,19	—	1	2
<i>Thessalonica</i>	2	2,12	—	2	—
<i>Heraclea</i>	1	1,06	—	-	1
<i>Nicomedia</i>	1	1,06	—	—	1
<i>Cyzicus</i>	1	1,06	-	-	1
<i>Alexandria</i>	1	1,06	—	—	1
<i>Nečitljiv</i>	6	6,38	-	-	6
Ukupno	94	100,00	2	12	80

Tabela 2. prikazuje sveukupni materijal svrstan po godinama kovanja³.

Kovnica	Ukupno	348-350	350-351	352-353	354-356	357-358
<i>Arelate</i>	1				1	
<i>Roma</i>	4			2		2
<i>Aquileia</i>	3			2		1
<i>Siscia</i>	71	2		14	47	8
<i>Sirmium</i>	3			1	2	
<i>Thessalonica</i>	2			2		
<i>Heraclea</i>	1			1		
<i>Nicomedia</i>	1			1		
<i>Cyzicus</i>	1			1		
<i>Alexandria</i>	1					1
<i>Nečitljiv</i>	6			1	5	
Ukupno	94	2	0	25	55	12

Ovakav sastav novaca u kesi bez dvojbe je odraz povijesnih događanja u to doba, koji su direktno i indirektno utjecali na život u gradu Sisciji.

Poslije smrti Konstantina Velikog i podjele vlasti između njegovih sinova - Konstantina II, Konstansa i Konstancija II - *Siscia* je pripala Konstansu⁴. Kasnije borbe za vlast i smrt Konstantina II nisu bitnije utjecale na prilike u Sisciji. Ali zato pojava uzurpatora Magnencija, smrt Konstansa, te pojava novih uzurpatora, posebno Vetranija, bitno mijenjaju život Siscije. U ožuj-

³ RIC u poglavljima, koja obraduju pojedine kovnice, svrstava emisije novaca u vrlo široke vremenske raspone, n.pr. brončane novce serije »M« u razdoblje od 355-361. U uvodnom dijelu (p. 70) dijeli međutim bronce s rever-

som FEL TEMP REPARATIO (FH) u slijedeća razdoblja: veći AE 2 (351), manji AE 2 (351-354), AE 3 bez oznake M (354-356) i AE 3 s oznakom M (357-358).

⁴ RIC, pp 344-347.

ku 350. godine Siscija dospjeva pod vlast uzurpatora, Vetranija⁵, koji u gradu drži jaku vojnu posadu, kako bi spriječio prodor Magnencija u Panoniju. Potkraj prosinca iste godine, nakon abdikacije Vetranija, grad dolazi u ruke Konstancija II, koji još više utvrđuje grad. Potkraj ljeta 351. godine Magnencije uspije osvojiti Sisciju, koju drži u svojim rukama oko mjesec dana. Nakon poraza kod Murse, Magnencije napušta Sisciju, koja ponovno prelazi u ruke Konstancija II. Time istodobno prestaje i stradanje grada, koji se poslije toga počinje oporavljati od nedaća građanskog rata. Svi kasniji politički događaji (pad Konstancija Gala, pojava novog cezara Julijana II) neće više utjecati na život u gradu. Slijedi razdoblje od 37 godina mira i blagostanja, u kojem je grad dosegao procvat postavši jedan od najvažnijih gradova Rimskog Carstva. Razvija se obrt i trgovina, a strateški položaj na glavnoj prometnici istoka i zapada osigurava vrlo živi tranzit putnika i robe. Poradi sigurnosti grada i strateškog mu položaja kovnica novca u Sisciji postala je jedna od najvećih u tadanjem Rimskom Carstvu.

Brončani novci s reversom: FEL TEMP REPARATIO kovani su do jeseni 358. godine, kada njihovo kovanje prestaje. Uvodi se novi revers: SPES REIPVBLICE. U nalazu ima više primjeraka posljednjih emisija FEL TEMP REPARATIO kovanih u kovnicama *Roma*, *Siscia* i *Alexandria*. Nema niti jednog primjerka s novim reversom SPES REIPVBLICE. Iz tog slijedi da je kesa izgubljena prije jeseni 358. godine, dakle u prvoj polovici 358. godine.

Kesa novaca nije ostava, već novac u opticaju, u našem slučaju u Sisciji početkom 358. godine. Kesa je bez sumnje pripadala nekom stanovniku Siscije, što potvrđuju zastupljeni novci kovani u Sisciji (75% novaca), kao i po jedan primjerak sitne bronce Konstancija II, na kojoj je iskovan samo avers. Po stilu aversa vidi se da je taj primjerak iskovan u Sisciji. Teže se može vjerovati da je taj primjerak prošao strogu kontrolu u kovnici; mnogo je vjerojatnije da je taj pokusni otišak »prokrijumčario« iz kovnice neki od gravera žigova i pustio ga u opticaj.

Iz sadržaja kесе vidi se da je novac Konstansa bio još u opticaju 8 godina nakon njegove smrti. Novac uzurpatora koji su u burnim godinama 350. i 351. vladali Siscijom (Vetranije, Magnencije i Decencije) očito je povučen iz optičaja; u kesi ga nema. Prve godine nakon građanskog rata (352. i 353) zastupljene su sa 25 novaca (26,6% svih novaca). Od toga je 14 primjeraka iskovan u kovnici *Siscia* a ostalih 11 primjeraka u drugim kovnicama (čak 8 raznih kovnica!). To svjedoči o jakom prometu kroz Sisciju u tim godinama (pokreti trupa), kao i o činjenici da je dosta novaca ostajalo u gradu. Najveći broj primjeraka kесе iskovan je u razdoblju 354-356. g., čak 55 primjeraka (58,5% svih novaca), od toga 47 primjeraka u kovnici *Siscia*; 45 primjeraka pripada emisiji »S«⁶. Ostatak novaca od 12 komada pripada emisijama »M« i iskovani su 357. i 358. godine. Prisutnost novaca posljednjih emisija kovnica *Roma* i *Alexandria* zorno posvjedočenje o tadanjim prometnim vezama s najudaljenijim krajevima tadanjem Rimskom Carstvu.

⁵ B. Zmajčić, Protucar Vetranije i njegovi novci, *Nu-mizmatičke vijesti*, 10/1963, 20, pp 2-9; I. Rabar, *Poviest carstva Rimskoga*, Zagreb, 1889, pp 230-231.

⁶ RIC, pp 375 i 377; RIC neopravdano dijeli emisiju » « u dva dijela i to 352 (vladavina Konstancija II i Konstancija Gala) te 361 (vladavina Konstancija II i Julijana II). Emisija » « kovana je neprekidno od sredine 354 do sredine 356 godine. Na početku emisije kovani su novci za Konstancija II i Konstancija Gala. Nakon likvidacije Gala obustavljeno je kovanje njegovih novaca, dok

je kovanje novaca Konstancija II nastavljeno. Koncem 355 nakon imenovanja novog cezara Julijana II uz Konstancija II kuju se u istoj emisiji i novci novog cezara Julijana II. RIC (Vol. 8) je bez sumnje djelo grupe autora, pa je isto razdoblje drugačije prikazano u drugim kovnicama. Kod kovnice Lungdunum je emitiranje tog razdoblja ovako prikazano, dok je kod kovnice Siscije emisija podijeljena, uz napomenu, da se novci emisija 352 i 361 ne mogu međusobno razlikovati, jer su posve isti!

Neobično je da je 358. godine bio u optičaju dosta velik broj novaca Konstancija Gala, iako je on još 354. godine pao u nemilost i bio pogubljen. Još je neobičnije da nema niti jednog primjerka novaca novog cezara Julijana II, koji je počeo vladati 355. godine, te je 358. godine bio na vlasti gotovo jednako dugo koliko je vladao Konstancije Gal⁷.

Interesantno je izračunati kolika je bila vrijednost novaca u kesi. Prema Mattinglyju⁸ godine 301. kilogram svinjetine vrijedio je tadanjih 24 bakrenih denara (težine oko 1,3 grama). Godine 363. kilogram svinjetine iznosio je 12 sitnih bronca (težine oko 2,8 grama). Iznosi da je 301. godine 1 kg svinjetine bio adekvatan 31,2 grama bronce a 363 33,6 grama bronce. Ako uzmemo da je 358. godine 1 kg svinjetine bio adekvatan 33 grama bronce, proizlazi da je količina novca u kesi (idealna težina oko 280 grama, po odbitku korozije) bila dostatna za kupovinu osam i pol kg svinjetine.

⁷ Činjenica je, da se na području grada Siska novci cezara Julijana II dosta rijetko nalaze, dok su novci Konstancija Gala relativno česti. U autorovoj zbirci taj je od-

nos gotovo 1:20!

⁸ H. Mattingly, *Roman Coins*, London, 1977, pp 222-223.

KATALOG

KRATICE:

Cn = CONSTANS (337-350)

Cs = CONSTANTIVS II. (337-361)

Ga = CONSTANTIVS GALLUS (cezar 351-354)

A: = avers

R: = revers

(FH) = vojnik probada kopljem palog konjanika.

(PM) = Feniks stoji na vrhu lomače.

RIC: = The Roman Imperial Coinage, Vol. VIII. od J.P.C. Kent, 1981.

? = oznaka nije čitka.

Iz tehničkih razloga oznake kovnica u odsječku pisane su iza legenda reversa, od legende su odvojene znakom » - «, ako je legenda aversa ili reversa razdvojena, mjesto razdvajanja označeno je istim znakom.

Slova i druge oznake u polju aversa i reversa pisane su iza legende aversa, odnosno iza opisa odsječka su potrtane. Iz odnosa crte i oznake vidljiv je položaj oznake na polju: lijevo, desno ili u sredini.

Svi su primjerci novaca označeni rednim brojem koji je/identičan s brojem slike.

ARELATE

Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
AVG

R: FEL TEMP-REPARATIO -
TCON (FH)

RIC: 266

1. 18 mm O, 2,93 g

ROMA

Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
AVG - B

R: FEL TEMP-REPARATIO -
R Q P - H (FH)

RIC: 256

2. 23 mm O, 4,35 g

Ga A: D N FL CL CONSTAN-
TIVS NOB CAES - A

R: FEL TEMP RE-PARATIO -
RS - f_(FH)

RIC: 265

3. 22 mm O, 3,47 g

Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
AVG

R: FEL TEMP-REPARATIO -
R.M.e (FH)

RIC: 314

4. 16 mm O, 1,61 g

Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
AVG

R: FEL TEMP-REPARATIO -
RMP* (FH)

RIC: 316

5. 17 mm O, 1,49 g

AQ UILEIA

Ga A: D N CONSTANTIVS IVN
NOBC

R: FEL TEMP-REPARATIO -
.AQT. (FH)

RIC: 203

6. 19 mm O, 1,86 g

Ga A: D N CONSTANTIVS IVN
NOBC

R: FEL TEMP-REPARATIO -
•AQS - IL(FH)

RIC: 204

7. 18 mm O, 2,30 g

- Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
AVG - M
R: FEL TEMP RE-PARATIO -
AQP (grančica) (FH)
RIC: 222
8. 19 mm 0, 2,00 g
SISCIA
- Cn A: D N CONSTA-NS P F AVG
R: FEL TEMP REPARATIO -
TSIS (PM)
RIC: 228
9. 18 mm 13, 2,06 g
- Cn A: D N CONSTA-NS P F AVG
R: FEL TEMP REPARATIO -
eSIS. (PM)
RIC: 232
10. 20 mm 0, 2,23 g
- Ga A: D N CONSTANTIVS IVN
NOB C - A
R: FEL TEMP RE-PARATIO -
BSIS (grančica) - II (FH)
RIC: 343
11. 22 mm 0, 3,87 g
- Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
AVG - A
R: FEL TEMP RE-PARATIO -
ASIS. - II (FH)
RIC: 344
12. 21 mm 0, 3,26 g
13. 21 mm 0, 4,03 g (oficina: B)
14. 22 mm 0, 3,98 g (oficina: ?)
15. 22 mm 0, 4,38 g (oficina: ?)
- Ga A: D N CONSTANTIVS IVN
NOB C - A
R: FEL TEMP RE-PARATIO -
BSIS. - II (FH)
RIC: 345
16. 20 mm 0, 4,34 g
17. 20 mm 0, 3,91 g
- Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
AVG - A
R: FEL TEMP RE-PARATIO -
ASIS.S. - I (FH)
RIC: 346
18. 22 mm 0, 4,46 g
19. 21 mm 0, 4,32 g (oficina: A)
20. 20 mm 0, 4,77 g (oficina: ?)
21. 22 mm 0, 2,64 g
22. 23 mm 0, 3,27 g
- Ga A: D N CONSTANTIVS IVN
NOB C - A
R: FEL TEMP RE-PARATIO -
?SIS.S. - I (FH)
RIC: 347
23. 21 mm 0, 2,77 g (prekov novca Constantiusa II.)
24. 22 mm 0, 3,23 g
- Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
AVG
R: FEL TEMP-REPARATIO -
BSIS (FH)
RIC: 350
25. 19 mm 0, 1,98 g
- Ga A: D N CONSTANTIVS IVN
NOB C
R: FEL TEMP-REPARATIO -
BSIS (FH)
RIC: 351
26. 17 mm 0, 2,09 g
- Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
AVG
R: FEL TEMP -REPARATIO -
ASISZ (FH)
RIC: 352 (ili 361)
27. 19 mm 0, 2,99 g
28. 18 mm 0, 3,02 g
29. 19 mm 0, 2,60 g
30. 18 mm 0, 1,84 g
31. 17 mm 0, 2,61 g
32. 18 mm 0, 2,22 g
33. 17 mm 0, 2,17 g
34. 16 mm 0, 1,72 g
35. 19 mm 0, 2,34 g (oficina: B)
36. 18 mm 0, 3,36 g
37. 18 mm 0, 1,99 g
38. 17 mm 0, 2,17 g
39. 18 mm 0, 2,67 g
40. 17 mm 0, 1,64 g
41. 19 mm 0, 1,92 g
42. 18 mm 0, 2,27 g
43. 18 mm 0, 1,90 g
44. 19 mm 0, 2,37 g (oficina: T)
45. 17 mm 0, 2,20 g
46. 18 mm 0, 1,93 g
47. 18 mm 0, 2,38 g
48. 17 mm 0, 1,76 g
49. 17 mm 0, 2,12 g
50. 18 mm 0, 2,46 g
51. 17 mm 0, 2,38 g
52. 17 mm 0, 2,42 g
53. 17 mm 0, 2,80 g (oficina: A)
54. 17 mm 0, 2,37 g
55. 17 mm 0, 2,68 g
56. 17 mm 0, 2,28 g
57. 18 mm 0, 2,60 g
58. 18 mm 0, 2,07 g
59. 17 mm 0, 2,23 g
60. 18 mm 0, 2,68 g
61. 18 mm 0, 2,29 g
62. 17 mm 0, 1,62 g
63. 18 mm 0, 2,07 g
64. 18 mm 0, 2,28 g
65. 17 mm 0, 2,44 g
66. 17 mm 0, 1,76 g

67. 17 mm 0,2,49 g “
 68. 18 mm 0, 2,43 g (oficina: ?) “
 69. 18 mm 0,2,01 g “
 70. 19 mm 0,2,12 g “
 71. 18 mm 0,2,22 g “
- Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
 AVG
 R: FEL TEMP-REPARATIO -
 ASIS5 - M(FH)
 RIC:369
72. 18 mm 0, 2,43 g
 73. 18 mm 0, 1,98 g
 74. 17 mm 0, 1,66 g
- Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
 AVG
 R: FEL TEMP-REPARATIO -
 ASISD - M(FH)
 RIC:372
75. 17 mm 0, 1,77 g
- Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
 AVG
 R: FEL TEMP-REPARATIO -
 ASISD - M(FH)
 RIC:375
76. 17 mm 0, 2,26 g
 77. 17 mm 0, 1,98 g
 78. 17 mm 0, 2,46 g
- Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
 AVG
 R: FEL TEMP-REPARATIO -
 ASISL - M(FH)
 RIC: 381
79. 18 mm 0, 2,21 g
- SIRMIUM**
- Ga A: D N CONSTANTIVS IVN
 NOB C - A
 R: FEL TEMP RE-PARATIO -
 BSIRM - JL(FH)
 RIC:46
80. 21 mm 0,4,52 g
- Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
 AVG
 R: FEL TEMP-REPARATIO -
 BSIRM (FH)
 RIC: 48
81. 18 mm 0,2,44 g
- Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
 AVG
 R: FEL TEMP-REPARATIO -
 ?SIRM. (FH)
 RIC:52
82. 17 mm 0,1,38 g
- THESSALONICA**
- Ga A: D N CONSTANTI-VS
 NOB CAES - A
 R: FEL TEMP RE-PARATIO -
 TSe (FH)
 RIC: 181
83. 21 mm 0, 4,64 g
 84. 22 mm 0, 4,83 g
- HERACLEA**
- Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
 AVG
 R: FEL TEMP RE-PARATIO-
 SMHA - T (FH)
 RIC:82
85. 23 mm 0, 4,10 g
- NICO MEDIA**
- Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
 AVG
 R: FEL TEMP RE-PARATIO -
 .SMNS - T (FH)
 RIC:86
86. 22 mm 0, 5,81 g
- CYZICUS**
- Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
 AVG - G
 R: FEL TEMP RE-PARATIO -
 SMKA (FH)
 RIC: 100
87. 19 mm 0, 3,98 g
- ALEXANDRIA**
- Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
 AVG
 R: FEL TEMP-REPARATIO -
 ALEr - M(FH)
 RIC:84
88. 14 mm 0, 2,48 g
- KOVNICA NIJE POZNATA**
- Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
 AVG - A
 R: FEL TEMP RE-PARATIO -
 (?) (FH)
89. 22 mm 0, 4,95 g
- Cs A: D N CONSTAN-TIVS P F
 AVG
 R: FEL TEMP-REPARATIO -
 (?) (FH)
90. 22 mm 0, 3,45 g
 91. 18 mm 0, 2,82 g
 92. 17 mm 0, 1,98 g
 93. 17 mm 0, 2,19 g
 94. 18 mm 0, 1,53 g (revers nije otkovan!)

OPIS TABLI
DESCRIPTION OF PLATES

Tabla 1
Plate 1

Mjesto nalaza kese na desnoj obali rijeke Kupe u Sisku.
The site where a Roman purse was found on the right bank of the Kupa at Sisak.

Table 2-6
Plates 2-6

Brojevi na tablama odgovaraju tekućim brojevima kataloga.
Current numbers on plates correspond to those in the Catalogue.

SUMMARY

A HOARD OF ROMAN BRONZE COINS FROM THE MID-4TH CENTURY FOUND
IN SISAK IN 1985

In Sisak (Roman *Siscia*) during the summer of 1985 a purse of Roman bronze coins from the middle of the 4th century was found in the sand of the Kupa River. The purse contained 94 bronze coins of the following Roman rulers: Constans (2 coins), Constantius Gallus (12 coins) and Constantius II (80 coins). All the coins have the same reverse legend: FEL TEMP REPARATIO. Two are of the type: phoenix in flames, and 92 are of the type: fallen horseman. The coins were minted in 10 mints: *Arelate* (1), Rome (4), *Aquileia* (3), *Siscia* (71), *Sirmium* (3), *Thessalonica* (2), *Heraclea* (1), *Nicomedia* (1), *Cyzicus* (1) and *Alexandria* (1). It was not possible to establish the mint for 6 coins, as the exergue of the reverse was illegible. The coins were minted from 348 to the middle of 358 AD. Most represented were the periods from 352-353 AD (25 coins) and 354-356 (55 coins). In the purse there was not a single example of a coin with the reverse legend SPES REIPUBLICAE, hence it may be concluded that the purse was lost in the first half of 358 AD. Such a composition of the purse, according to the opinions of the author, would have been caused by historical events which in that period directly and indirectly affected life in the ancient city of *Siscia*. In 350 and 351 AD *Siscia* experienced tumultuous days because of well known events (civil war). From the end of 351 AD, there was again peace in *Siscia* and the city recovered economically.

The purse of coins is not a hoard *per se* but rather money in transit, hence from the contents of the purse one can create a picture of monetary circulation, in this case in *Siscia* in 358 AD when the purse was lost. It is interesting that in 358 coins of Constans were still in circulation, as he had then already been dead for 8 years. A large amount of coins of Constantius Gallus were still in circulation, although this ruler had 4 years previously fallen into disfavour and had been executed. It is unusual that in the purse there are no coins of Julian Apostate, who had ruled for more than 2 years when the purse was lost. The author has calculated that with the coins in the purse it would have then been possible to buy ca. 8 1/2 kilograms of pork (17 pounds).

Translated by Barbara E. Smith Demo
Rukopis primljen 10. VI. 1986.

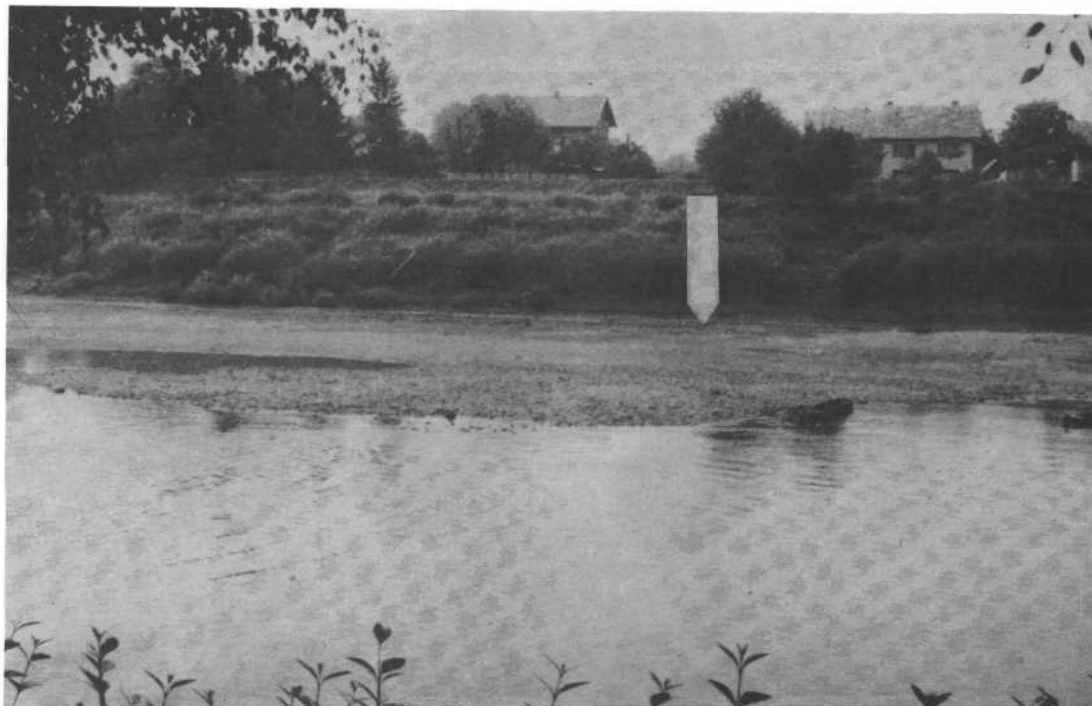

Tabla 1

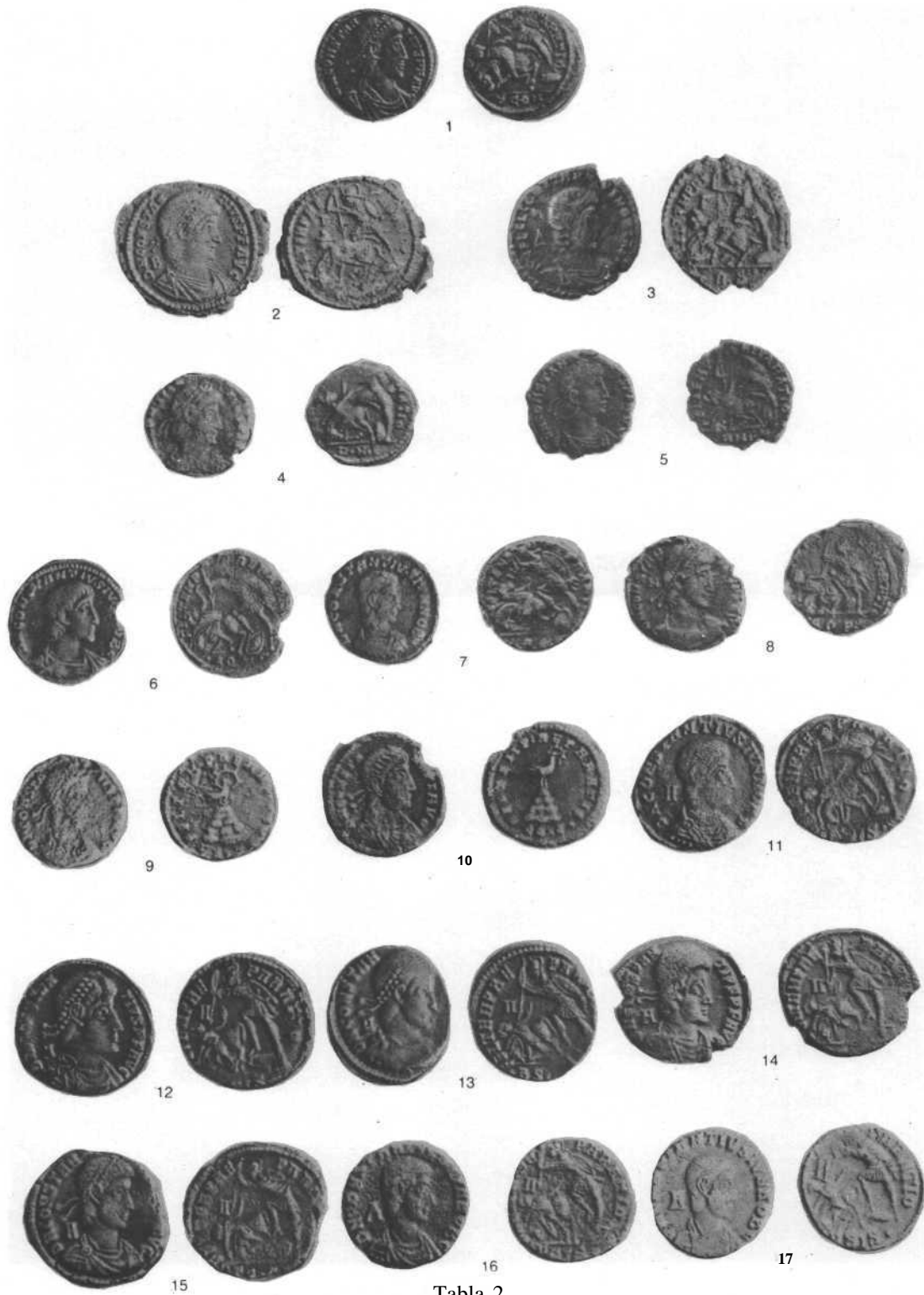
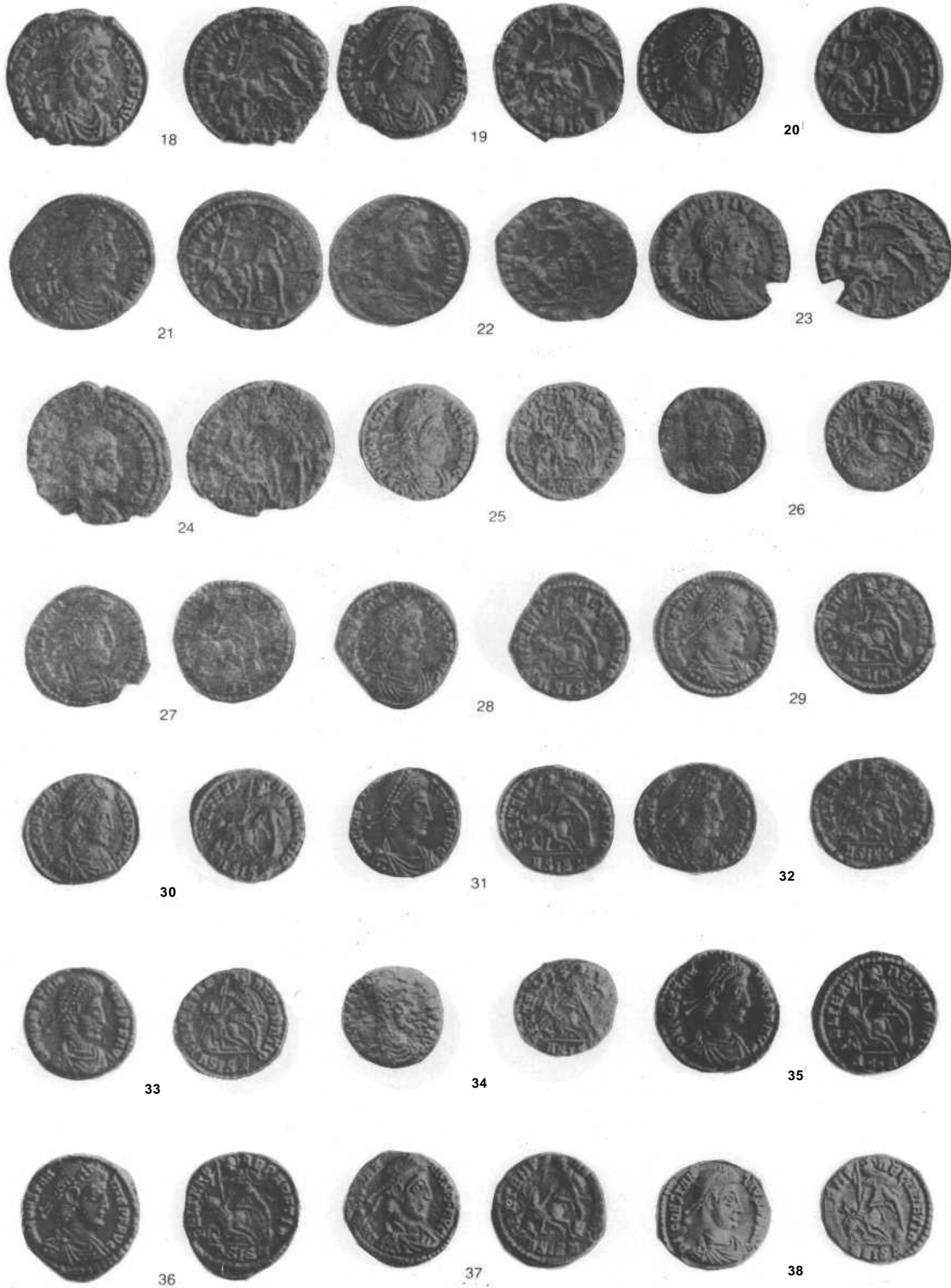

Tabla 2

37
Tabla 3

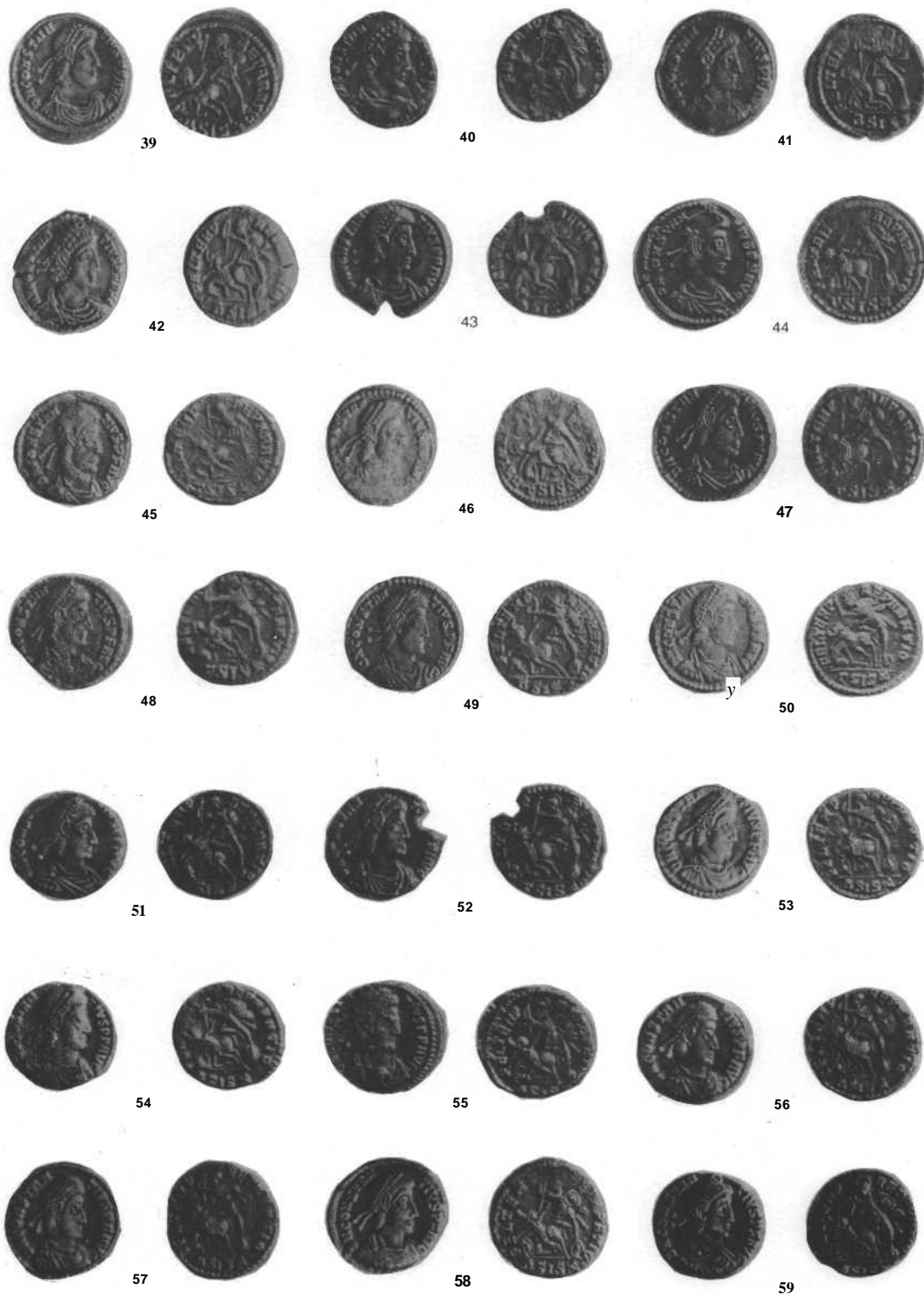

Tabla 4

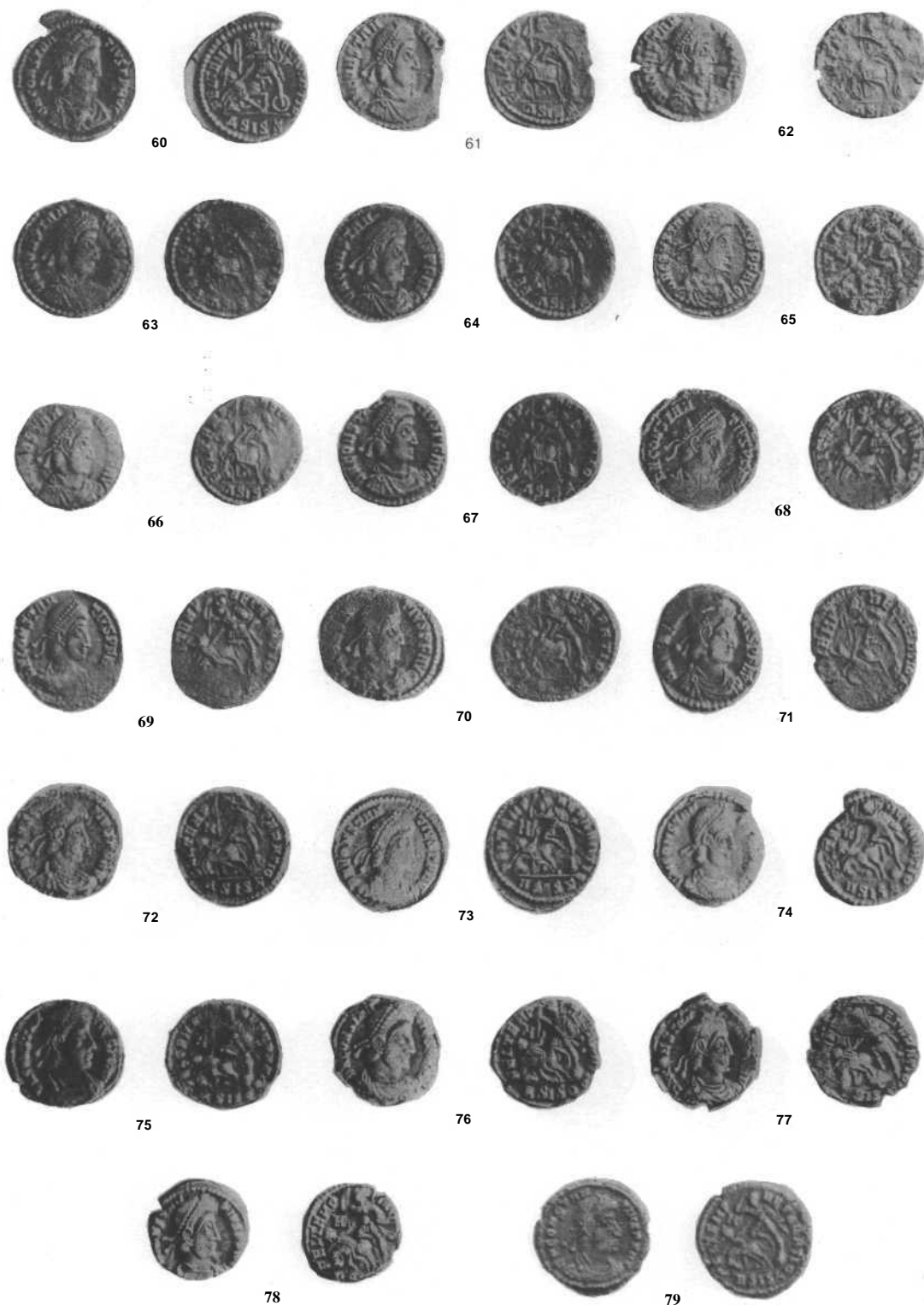

Tabla 5

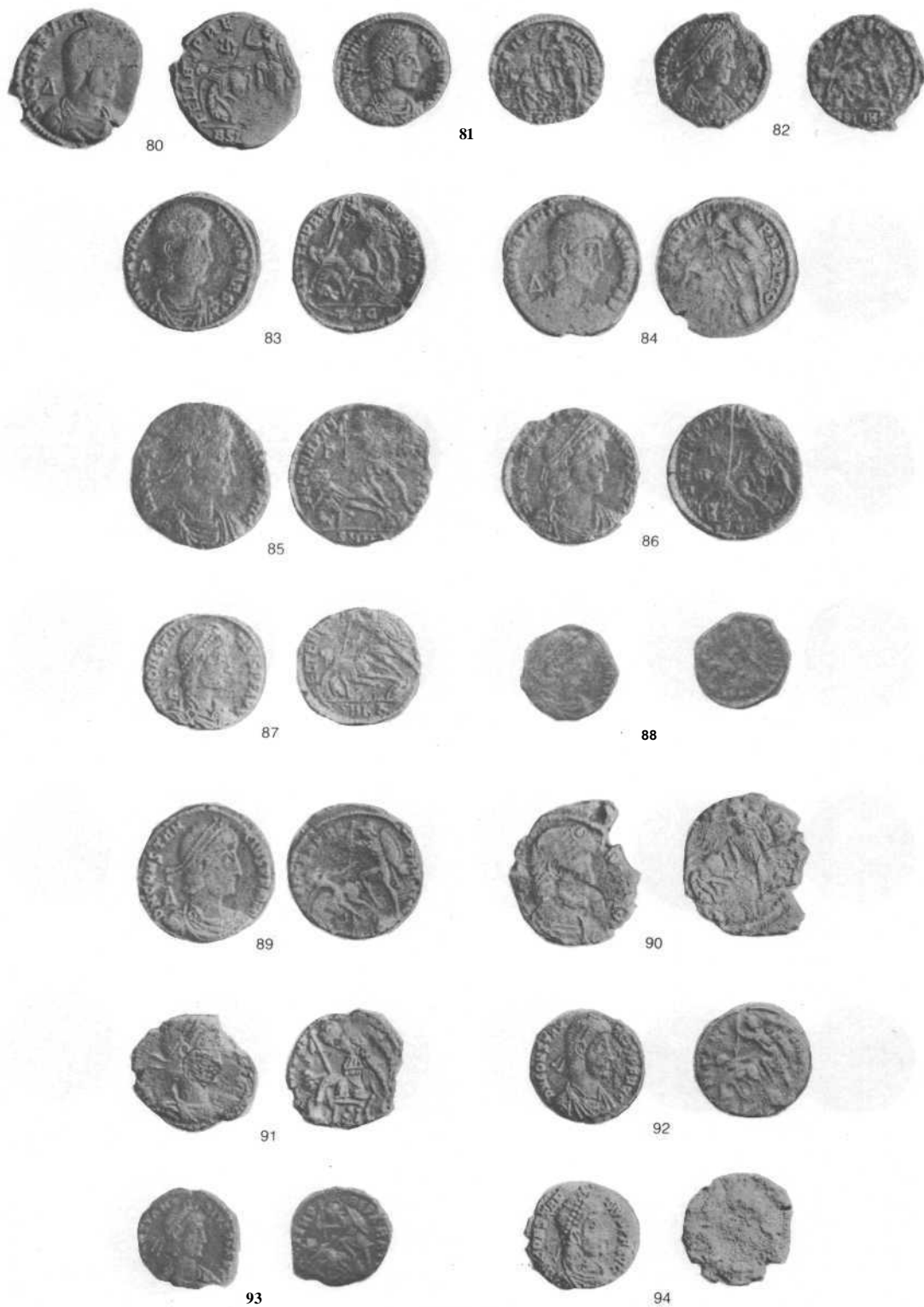

Tabla 6